

Europaskolerne

Ref.: 2007-D-582-da-4

Orig.: DA

LÆSEPLAN DANSK LIV/DANISH LANGUAGE IV - SYLLABUS (4 - 7)

Approved by the Board of Governors of the European Schools

Meeting on 17th and 18th April 2007 - Lisboa

Entry into force: September 2007.

Læreplan Dansk IV

Indhold:

Kapitel 1: 4.-5. sekundær

1.0 Generelle mål for undervisningen

1.2 Fagspecifikke mål

2.0 Indhold (viden og færdigheder)

3.0 Metode

4.0 Evaluering

4.1 Generelle principper for evaluering

4.2 Deltagelse i undervisningen

4.3 Skriftligt arbejde/prøver

Kapitel 2: 6.-7. sekundær

1.0 Generelle mål for undervisningen

1.2 Fagspecifikke mål

2.0 Indhold (viden og færdigheder)

3.0 Metode

4.0 Evaluering

4.1 Generelle principper for evaluering

4.2 Deltagelse i undervisningen

4.3 Skriftligt arbejde/prøver

Kapitel 1: 4.-5. sekundær

1.0 Generelle mål for undervisningen

For Europaskolernes sekundærområde gælder principielt skolens dobbelte mål, nemlig at varetage såvel undervisningsmæssige som alment dannende opgaver. Begrebet undervisning dækker først og fremmest formidlingen af kundskaber, indsigt, færdigheder og kvalifikationer. I mødet med udvalgte temaer og emner i de enkelte undervisningsfag skal eleverne lære at forstå, gengive, tyde, vurdere og anvende bestemte sammenhænge, problemer, løsningsmuligheder og erkendelser. Over for dette henviser begrebet almen dannelse først og fremmest til at udvikle den personlige myndighed og den kritiske sans hos eleven. I skolens dagligdag kan disse to begreber ikke skilles fra hinanden. Undervisning og almen dannelse er hele tiden flettet sammen og øver gensidig indflydelse på hinanden.

Disse to centrale målsætninger, der hører hjemme i al sekundærundervisning, får deres særlige betydning og særlige dynamik netop i den europæiske kontekst. Det sker gennem en styrkelse af bevidstheden om den europæiske virkeligheds mangfoldighed og kulturelle rigdom. Det er målet, at denne bevidsthed hos eleverne og de erfaringer, de opnår gennem den europæiske sameksistens, resulterer i en adfærd, som samtidig med at egen identitet bevares, understreger respekten for hvert enkelt europæisk lands traditioner.

1.2 Fagspecifikke mål

Eleverne skal kunne:

- forstå hovedindholdet, når der tales et enkelt dansk om kendte såvel som almene emner, formidlet gennem forskellige medier

- deltage i samtale på et enkelt og sammenhængende dansk om kendte såvel som almene emner
- læse og i hovedtræk forstå bearbejdet dansk skønlitteratur samt sagprosa i et enkelt sprog
- mundtligt redegøre for et kendt emne på et enkelt og sammenhængende dansk
- udtrykke sig skriftligt om kendte såvel som almene emner på et enkelt og sammenhængende dansk
- anvende det erhvervede kendskab til danske kultur- og samfundsforhold i samtale på dansk og i arbejdet med de studerede emner
- relatere det erhvervede kendskab til danske kultur- og samfundsforhold til andre kultur- og samfundsforhold
- benytte viden om, hvordan man lærer fremmedsprog i det daglige arbejde
- anvende to-sprogede ordbøger og en elementær dansk grammatik.

2.0 Indhold (viden og færdigheder)

Kernestoffet er:

- de grundlæggende principper for sprogets opbygning og anvendelse, både vedrørende samtalers og teksters struktur og vedrørende den nødvendige syntaks og den morfologi, der er relevant for sprogets lydside
- et grundlæggende ordforråd og en idiomatik, som eleverne har brug for i samtaler både om almene emner og om de studerede emner
- de grundlæggende elementer i dansk udtale og intonation, receptivt såvel som produktivt
- nutidige mundtlige og skriftlige udtryksformer fra Danmark
- historiske, kulturelle og interkulturelle forhold, der har relevans for de studerede emner
- centrale samfundsmæssige forhold i Danmark.

3.0 Metode

Fagets discipliner skal opleves som en helhed, der i overensstemmelse med de faglige mål primært fokuserer på anvendelsesaspektet. Eleverne skal erhverve sig den viden om sprog, der er nødvendig for at udvikle de kommunikative kompetencer. Centralt i undervisningen står elevernes muligheder for egen sprogproduktion og udfoldelse i forhold til de faglige mål. Et sammenhængende sprog prioriteres højere end sproglig præcision. Et vist kendskab til lytte-, læse- og kommunikationsstrategier skal give eleverne redskaber til at kunne igangsætte og opretholde en kommunikation.

Grammatik, tekstanalyse og fremmedsprogstilegnelse inddrages i relevant omfang og under hensyntagen til den faglige progression.

Undervisningen foregår på dansk.

Centralt i undervisningen står den faglige progression. Efter begynderundervisningen organiseres arbejdet gennem forskellige emner, og det sikres, at de faglige mål integreres heri. Arbejdsformerne vælges under hensyntagen til variation og progression, og der anvendes fortrinsvis interaktive arbejdsformer med henblik på udvikling af elevernes kommunikative kompetence. Forståelse af talt dansk sikres ved, at eleverne hører sproget formidlet gennem forskellige medier.

Arbejdet med dansk kultur og samfundsforhold inddrages/integreres løbende i arbejdet med stoffet.

Skriftligt arbejde inddrages i begrænset omfang som en støttedisciplin til den mundtlige dimension.

4.0 Evaluering

4.1 Generelle principper for evaluering

Evaluering er kontinuerlig proces og skal informere om læreprocessens udvikling hos eleverne. Evalueringen er fremadrettet og giver grundlaget for den videre undervisning af eleverne og spiller en vigtig rolle for elever, forældre og skole i forbindelse med vejledningen om elevernes videre uddannelsesforløb. Evaluering behøver ikke altid at være knyttet til karakterer og må ikke bruges disciplinært. Den skal bedømme præstationer, gøre det muligt for eleverne at bedømme deres egen indsats og motivere dem i det daglige arbejde. For lærerne er resultaterne af evalueringen anledning til at efterprøve undervisningsmålsætning, metoder og resultater.

Til denne pædagogiske målsætning for evalueringen knytter sig følgende principper for karaktergivning:

- Karaktergivningen omfatter alle bidrag, som eleverne har ydet i forbindelse med undervisningen, dvs. mundtlige og skriftlige bidrag samt prøver.
- Karaktergivningen vedrører det, som er formidlet, tilegnet og øvet i undervisningen.
- Karaktergivning forudsætter, at eleverne i undervisningen har haft lejlighed til at sætte sig ind i og forberede sig på stoffet.
- Genstand for bedømmelsen er omfanget af kundskaber, den korrekte og selvstændige anvendelse af dem samt evner, færdigheder og udtryksform. Det betyder, at de krav, der stilles i undervisningen, må være udformet sådan, at de - tilpasset undervisningstrinet - ud over reproduktion også omfatter mere komplekse præstationer som anvendelse af kundskaber, problemløsning og vurdering. Europaskolernes karakterskala skal respekteres.
- For eleverne må bedømmelsen af deres præstationer være gennemskuelig.

De enkelte undervisningsforløb bør munde ud i en skriftlig evaluering eller en samtale mellem lærer og elever, hvorunder elevernes udbytte af undervisningen og de valgte arbejdsformer vurderes.

4.2 Deltagelse i undervisningen

Elevernes mundtlige præstationer indgår som en væsentlig faktor i fastlæggelsen af A-karakteren.

4.3 Skriftligt arbejde/prøver

De skriftlige prøver, der danner grundlag for B-karaktererne, skal afspejle den daglige undervisnings indhold og metodik.

Den harmoniserede afslutningsprøve ved udgangen af 5. klasse afholdes efter reglerne herom.

Kapitel 2: 6.-7. sekundær

1.0 Generelle mål for undervisningen

For Europaskolernes sekundærområde gælder principielt skolens dobbelte mål, nemlig at varetage såvel undervisningsmæssige som alment dannende opgaver. Begrebet undervisning dækker først og fremmest formidlingen af kundskaber, indsigt, færdigheder og kvalifikationer. I mødet med udvalgte temaer og emner i de enkelte undervisningsfag skal eleverne lære at forstå, gengive, tyde, vurdere og anvende bestemte sammenhænge, problemer, løsningsmuligheder og erkendelser. Over for dette henviser begrebet almen dannelse først og fremmest til at udvikle den personlige myndighed og den kritiske sans hos eleven. I skolens dagligdag kan disse to begreber ikke skilles fra hinanden. Undervisning og almen dannelse er hele tiden flettet sammen og øver gensidig indflydelse på hinanden.

Disse to centrale målsætninger, der hører hjemme i al sekundærundervisning, får deres særlige betydning og særlige dynamik netop i den europæiske kontekst. Det sker gennem en styrkelse af bevidstheden om den europæiske virkeligheds mangfoldighed og kulturelle rigdom. Det er målet, at denne bevidsthed hos eleverne og de erfaringer, de opnår gennem den europæiske sameksistens, resulterer i en adfærd, som samtidig med at egen identitet bevares, understreger respekten for hvert enkelt europæisk lands traditioner.

1.2 Fagspecifikke mål

Eleverne skal kunne:

- forstå hovedindholdet, når der tales dansk om kendte såvel som almene emner, formidlet gennem forskellige medier
- deltage i samtale og diskussion på et klart og nogenlunde flydende dansk om kendte såvel som almene emner
- læse og forstå ubearbejdede dansksprogede tekster fra forskellige litterære genrer samt sagprosa
- mundtligt præsentere og redegøre for en kendt problemstilling på et klart og nogenlunde flydende dansk
- udtrykke sig skriftligt om en given problemstilling på et enkelt og sammenhængende dansk
- analysere og fortolke tekster af forskellige genrer
- anvende det erhvervede kendskab til dansk kultur, litteratur, historie og samfundsforhold i samtale på dansk og i arbejdet med de studerede emner
- perspektivere den erhvervede viden om danske kultur- og samfundsforhold til andre kultur- og samfundsforhold
- benytte viden om, hvordan man lærer fremmedsprog i det daglige arbejde
- anvende et- og to-sprogede ordbøger og en dansk grammatik.

2.0 Indhold (viden og færdigheder)

Kernestoffet er:

- de grundlæggende principper for sprogets opbygning og anvendelse, både vedrørende samtalers og teksters struktur og vedrørende den relevante syntaks og morfologi
- et alment ordforråd og en idiomatik til brug for mundtlig og skriftlig kommunikation med særligt fokus på de studerede emner
- de grundlæggende elementer i dansk udtale og intonation, receptivt såvel som produktivt
- mundtlige og skriftlige litterære og ikke-litterære udtryksformer fra det 20. og det 21. århundrede fra Danmark
- historiske, kulturelle og interkulturelle forhold, der har relevans for de studerede emner
- centrale samfundsmæssige forhold i Danmark.

3.0 Metode

Fagets discipliner skal opleves som en helhed, der i overensstemmelse med de faglige mål primært fokuserer på anvendelsesaspektet.

Undervisningen skal give eleverne mulighed for at erhverve sig den viden om sprog, der er nødvendig for at udvikle såvel mundtlige som skriftlige kommunikative kompetencer. Centralt i undervisningen står elevernes mulighed for egen sprogproduktion og udfoldelse i forhold til de faglige mål. Et sammenhængende sprog prioriteres højere end sproglig præcision. Lytte-, læse- og kommunikationsstrategier skal give eleverne redskaber til at kunne igangsætte og opretholde kommunikation.

Grammatik, tekstanalyse og fremmedsprogstilegnelse inddrages i relevant omfang og under hensyntagen til den faglige progression. Undervisningen foregår på dansk.

Centralt i undervisningen står den faglige progression. Arbejdet organiseres hovedsageligt gennem forskellige emner, og det sikres, at de faglige mål integreres i dette arbejde.

Arbejdsformer og metoder varieres og tilpasses de faglige mål, der arbejdes hen imod i det pågældende emne.

Undervisningen tilrettelægges med progression i valget af arbejdsformer, så eleverne opnår studiekompetence og selvstændighed i arbejdet.

Der vælges fortrinsvis arbejdsformer, der udvikler såvel elevernes kommunikative kompetencer som deres evne til at læse og forstå tekster. Forståelse af talt dansk sikres ved, at eleverne hører sproget formidlet gennem forskellige medier.

Arbejdet med dansk kultur og danske samfundsforhold integreres løbende i arbejdet med emnerne.

Skriftligt arbejde medtænkes i den daglige undervisning, dels som støttedisciplin til den mundtlige dimension, dels som en selvstændig disciplin, hvor eleverne både får lejlighed til at træne og demonstrere deres sproglige viden og kunnen og til at udvikle evnen til skriftligt at redegøre for den indholdsmæssige side.

4.0 Evaluering

4.1 Generelle principper for evaluering

Evaluering er kontinuerlig proces og skal informere om læreprocessens udvikling hos eleverne. Evalueringen er fremadrettet og giver grundlaget for den videre undervisning af eleverne og spiller en vigtig rolle for elever, forældre og skole i forbindelse med vejledningen om elevernes videre uddannelsesforløb. Evaluering behøver ikke altid at være knyttet til karakterer og må ikke bruges disciplinært. Den skal bedømme præstationer, gøre det muligt for eleverne at bedømme deres egen indsats og motivere dem i det daglige arbejde. For lærerne er resultaterne af evalueringen anledning til at efterprøve undervisningens målsætning, metoder og resultater.

Til denne pædagogiske målsætning for evalueringen knytter sig følgende principper for karaktergivning:

- Karaktergivningen omfatter alle bidrag, som eleverne har ydet i forbindelse med undervisningen, dvs. mundtlige og skriftlige bidrag samt prøver.
- Karaktergivningen vedrører det, som er formidlet, tilegnet og øvet i undervisningen.
- Karaktergivning forudsætter, at eleverne i undervisningen har haft lejlighed til at sætte sig ind i og forberede sig på stoffet.
- Genstand for bedømmelsen er omfanget af kundskaber, den korrekte og selvstændige anvendelse af dem samt evner, færdigheder og udtryksform. Det betyder, at de krav, der stilles i undervisningen, må være udformet sådan, at de - tilpasset undervisningstrinet - ud over reproduktion også omfatter mere komplekse præstationer som anvendelse af kundskaber, problemløsning og vurdering. Europaskolernes karakterskala skal respekteres.
- For eleverne må bedømmelsen af deres præstationer være gennemskuelig.

De enkelte undervisningsforløb bør munde ud i en skriftlig evaluering eller i en samtale mellem lærer og elever, hvor elevernes udbytte af undervisningen vurderes.

4.2 Terminsprøver

4.2.1 I 6. klasse afholdes 2 skriftlige prøver i henhold til de generelle regler om prøver i 6. klasse.

4.2.2 I 7. klasse afholdes en terminsprøve i henhold til reglerne i Gennemførelsesforordningen for studentereksamen, § 6.2.2.1 - 6.2.2.5.

4.3 Elevernes aktive medvirken, herunder deltagelse i klassesamtalen, udarbejdelse af foredrag og oplæg til debat, vurderes løbende og indgår på linje med det skriftlige arbejde i vurderingsgrundlaget for A-karakteren.

4.4. Skriftlig studentereksamen

4.4.1 Den skriftlige prøve afholdes efter reglerne herom, jf. Gennemførelsesforordningen § 6.3 samt bilag 2. Den skriftlige prøve bygger på læreplanen for 7. klassetrin, men trækker på viden og færdigheder, der er erhvervet tidligere, især i 6. klasse.

4.4.2 Bedømmelseskriterier

Ved bedømmelsen vurderes det, i hvilket omfang eksaminandens præstation lever op til de faglige mål, som er angivet i 1.2.

Der lægges vægt på, at eksaminanden kan uddrage det væsentlige af det udleverede tekstmateriale, udtrykke sig skriftligt på dansk og disponere og fremstille et indhold, samt på at eksaminanden viser sikkerhed i den relevante syntaks og morfologi og behersker et alment ordforråd samt idiomatik.

4.5 Mundtlig studentereksamen

Den mundtlige prøve afholdes efter reglerne herom, jf. Gennemførelsesforordningen § 6.4 samt bilag 2. Den mundtlige prøve bygger på læreplanen for 7. klassetrin, men trækker på viden og færdigheder, der er erhvervet tidligere, især i 6. klasse.

4.5.1 Bedømmelseskriterier

Ved bedømmelsen vurderes det, i hvilket omfang eksaminandens præstation lever op til de faglige mål, som er angivet i 1.2.

Sammenhængende sprogbrug er vigtigere end korrekthed i detaljen.

Der lægges vægt på, at eksaminanden på dansk kan præsentere og perspektivere det ukendte tekstmateriale og inddrage relevante elementer af dansk kultur, litteratur, historie og samfund fra det studerede emne. Endvidere lægges der vægt på samtalefærdighed og tekstforståelse.

Undervisningsvejledning for Dansk L IV

1. Indledning

Vejledningen indeholder uddybende og forklarende kommentarer til læreplanens enkelte punkter.

Citater fra læreplanen er anført i kursiv.

Der skelnes mellem 4.-5. sekundær og 6.-7. sekundær mht. *Fagspecifikke mål* og *Indhold (viden og færdigheder)*, men ikke mht. *Didaktiske principper* o.a. Dette afsnit er fælles for de to niveauer.

Indhold:

Kapitel 1: 4.-5. sekundær

Fagspecifikke mål

Indhold (viden og færdigheder)

Kapitel 2: 6.-7. sekundær

Fagspecifikke mål

Indhold (viden og færdigheder)

Kapitel 3: Fælles for begge trin:

Tilrettelæggelse af undervisningen

Kapitel 1: 4.-5. sekundær

1.2 Fagspecifikke mål

Eleverne skal kunne forstå hovedindholdet, når der tales dansk om kendte såvel som almene emner,

formidlet gennem forskellige medier.

Hermed menes, at eleverne skal vænnes til at forstå hovedtræk uden at fokusere på detaljen.

Kendte

emner er emner, der er kendte for den person, der taler om dem, og kendte for eleverne via undervisningen.

Almene emner er emner, som eleverne kan få brug for i en almindelig samtale, dvs. personrelaterede emner eller nære samfunds- og kulturrelaterede emner.

Lytteforståelse skal trænes gennem samtale i klassen, gennem lytteøvelser af forskellig art, samt

ved brug af forskellige medier, fx film, cd og Internet. Det vil være hensigtsmæssigt at benytte sådanne lytteøvelser hyppigt, gerne flere gange om ugen.

Eleverne skal kunne deltage i samtale på et enkelt og sammenhængende dansk om kendte såvel som almene emner.

Eleverne skal kunne indgå i samtale og diskussion om almene emner og om kendte emner på et

dansk, der er forståeligt og uden alt for mange pauser. Eleverne skal beherske den relevante grammatik, dog således at det er vigtigere, at eleverne udtrykker sig klart og nogenlunde flydende, end at alle detaljer er korrekte.

Eleverne skal kunne læse og i hovedtræk forstå bearbejdet dansk skønlitteratur samt sagprosa i et enkelt sprog.

Det er et fagligt mål, at eleverne skal kunne læse og forstå bearbejdede dansksprogede tekster inden

for såvel skønlitteratur som sagprosa. Det betyder, at tekster fra begynder-systemer kan indgå i tekstmaterialet. Der skal dog igennem forløbet arbejdes hen mod en bredde i ordforrådet.

Eleverne skal mundtligt kunne redegøre for et kendt emne på et enkelt og sammenhængende dansk

Det er vigtigt, at eleverne bliver i stand til selvstændigt at fremlægge en kendt problemstilling. Det

betyder, at eleven skal kunne fremlægge problemstillingen i et nogenlunde flydende sprog, uden at

alle detaljer nødvendigvis er korrekte, men med brug af relevante forbindere.

Eleverne skal kunne udtrykke sig skriftligt om kendte såvel som almene emner på et enkelt og sammenhængende dansk.

Eleverne skal kunne skrive enkle tekster, dvs. de må gerne udtrykke sig ved hjælp af mange hovedsætninger.

Eleverne skal kunne anvende det erhvervede kendskab til danske kultur- og samfundsforhold i samtale på dansk og i arbejdet med de studerede emner.

I samtalen på dansk samt i det skriftlige arbejde anvendes viden og termer, således at de behandlede

emner relateres til ovenstående forhold.

Eleverne skal relatere det erhvervede kendskab til danske kultur- og samfundsforhold til andre kultur- og samfundsforhold.

Eleverne skal kunne sammenligne med danske forhold såvel som med andre relevante landes forhold. Hvilke lande, der er relevante i denne sammenhæng, afhænger af flere faktorer, herunder bl.a. emnet, valgfag og elevgruppen.

Eleverne skal kunne benytte viden om, hvordan man lærer fremmedsprog i det daglige arbejde

For at give eleverne viden om, hvordan de mest effektivt lærer fremmedsprog, skal de trænes i forskellige sprogtilegnelsesstrategier som:

- hukommelsesstrategier, der fungerer som mentale link, så informationen lagres og lettere kan kaldes frem igen, fx ordforrådsstræning

- kognitive strategier, der fungerer som en hjælp til at opfatte, analysere og praktisere sproget og dermed til at forme og revidere elevernes sproglige udvikling, fx læsestrategier, lyttestrategier,

- analysestrategier og samtalestrategier

- kompensationsstrategier, der fungerer som en hjælp til at overvinde begrænsninger i kommunikationen i form af mangelfuld grammatik og manglende ordforråd, fx anvendelse af gambitter, tøvemekanismer og strategiske omskrivninger

Eleverne skal kunne anvende et- og tosprogede ordbøger og en dansk grammatik.

Eleverne skal kunne anvende en tosproget ordbog, kende dens forkortelser samt overskue længere

opslag. Desuden skal de kunne benytte en etsproget ordbog fx til kontrolopslag. De skal kunne anvende en dansk grammatik, så de kan slå op i den og forstå dens terminologi og eksempler.

2.0 Indhold (viden og færdigheder)

- *de grundlæggende principper for sprogets opbygning og anvendelse, både vedrørende samtalers*

og teksters struktur og vedrørende den relevante syntaks og morfologi

EksPLICIT grammatisk viden om sproget er underordnet anvendelsen af sproget, og centralt står de

grundlæggende principper inden for såvel morfologi som syntaks. Den grammatik, der inddrages,

skal være relevant for den konkrete anvendelse af sproget. Som det også ses af modellen i *Fremtidens Sprogfag* (Undervisningsministeriet 2003, s. 41), arbejdes der især i begyndelsen af forløbet med tekststruktur og samtaleopbygning, sådan at eleverne får redskaber til at overskue tekster og dialoger og gætte betydninger uden nødvendigvis at forstå detaljerne og især uden nødvendigvis at kende til samtlige regler for bøjning, orddannelse eller ordstilling. Senere i forløbet inddrages i det omfang, det er relevant, morfologiske, syntaktiske og pragmatiske regler med fokus på funktion i sproget snarere end på formel systematik og eksPLICIT grammatisk viden.

- *et grundlæggende ordforråd og en idiomatik, som eleverne har brug for i samtaler både om almene emner og om de studerede emner*

Eleverne skal beherske et ordforråd og en idiomatik, der sætter dem i stand til at tale og skrive om

almene og kendte emner.

- *de grundlæggende elementer i dansk udtale og intonation, receptivt såvel som produktivt*

Der trænes udtale med særlig vægt på de lyde, der traditionelt volder problemer, fx bløde d'er og stød. Lyde trænes i sammenhæng, fx ved gentagelse i kor, og der lægges mere vægt på intonation og rytme grupper end på udtale af enkeltlyde, idet det dog understreges, at alle dele er vigtige for forståelsen i samtalen. Der er imidlertid ikke tale om en systematisk gennemgang

af udtaleregler. Træningen foregår ved lytteøvelser og gentagelser, så vidt muligt uden inddragelse af ortoepiske regler, så fokus kan ligge klart på lydsiden og ikke på forholdet mellem

skriftbillede og lyd.

- *mundtlige og skriftlige udtryksformer fra Danmark*

Der er dermed tale om et udvidet tekstbegreb, hvor alle hvor alle kulturelle udtryk kan inddrages.

- *historiske, kulturelle og interkulturelle forhold, der har relevans for de studerede emner*

Hvor det er relevant, sættes de studerede emner ind i en bredere dansk og evt. international kontekst. Det vil her være oplagt at trække på elevernes viden fra andre fag eller indgå i et tværfagligt samarbejde med andre fag om et konkret emne. Endelig kan samarbejde med unge fra andre lande være med til at give eleverne interkulturel kompetence, fx i form af bevidsthed om og åbenhed over for kulturelle forskelle, samt viden om deres historiske kontekst. Mange kulturforskelle hænger sammen med brugen af sproget: semantiske distinktioner i ordforrådet, sproglige handle mønstre og sammenhængen mellem indhold og form i tekster.

- *centrale samfundsmæssige forhold i Danmark*

Det drejer sig her om at give eleverne et bredt indblik i væsentlige sider af samfundsmæssige forhold i Danmark, således at man i forbindelse med de læste emner inddrager viden om det politiske liv, kulturpolitiske forhold, skole- og uddannelsesforhold og lignende.

Kapitel 2: 6.-7. sekundær

Vejledningen indeholder som i kapitel 1 uddybende og forklarende kommentarer til læreplanens enkelte punkter. I visse tilfælde adskiller kommentarerne sig ikke fra kommentarerne i kapitel 1.

Citater fra læreplanen er anført i kursiv.

1.2 Fagspecifikke mål

Eleverne skal kunne forstå hovedindholdet, når der tales dansk om kendte såvel som almene emner,

formidlet gennem forskellige medier.

Hermed menes, at eleverne skal vænnes til at forstå hovedtræk uden at fokusere på detaljen. Kendte

emner er emner, der er kendte for den person, der taler om dem, og kendte for eleverne via undervisningen. Almene emner er emner, som eleverne kan få brug for i en almindelig samtale, dvs. personrelaterede emner eller nære samfunds- og kulturelrelaterede emner.

Lytteforståelse skal trænes gennem samtale i klassen, gennem lytteøvelser af forskellig art, samt

ved brug af forskellige medier, fx film, cd og Internet. Det vil være hensigtsmæssigt at benytte sådanne lytteøvelser hyppigt, gerne flere gange om ugen.

Eleverne skal kunne deltage i samtale og diskussion på et klart og nogenlunde flydende dansk om

kendte såvel som almene emner.

Eleverne skal kunne indgå i samtale og diskussion om almene emner og om kendte emner på et

dansk, der er forståeligt og uden alt for mange pauser. Eleverne skal beherske den relevante grammatik, dog således at det er vigtigere, at eleverne udtrykker sig klart og nogenlunde flydende, end at alle detaljer er korrekte.

Eleverne skal kunne læse og forstå ubearbejdede dansksprogede tekster fra forskellige litterære

genrer samt sagprosa.

Det er et fagligt mål, at eleverne skal kunne læse og forstå ubearbejdede dansksprogede tekster inden for såvel skønlitteratur som sagprosa. Det betyder, at ubearbejdede tekster indgår naturligt i

læsningen af emner, men der kan i et emne forekomme enkelte bearbejdede tekster, dog ikke fra

begyndersystemer.

Ubearbejdede tekster er:

- Tekster og tekstuddrag, som er forsynet med forfatter og/eller kildeangivelse
- Tekster forfattet med henblik på undervisning, som ikke adskiller sig fra autentisk dansk
- Letlæsningsstekster af en sværhedsgrad, der omfatter mindst 2500 ord
- Eventyr, sagn og legender af fælleseuropæisk oprindelse skrevet på dansk

Tekster af ovennævnte typer, som er forsynet med glosser, anses ligeledes for at være ubearbejdede.

For at sikre den faglige progression og for at nå de faglige mål for tekstlæsning er det nødvendigt at

tilrettelægge emnelæsningen således, at eleverne hurtigt vænnes til at læse ubearbejdede tekster.

Eleverne skal mundtligt kunne præsentere og redegøre for en kendt problemstilling på et klart og

nogenlunde flydende dansk.

Det er vigtigt, at eleverne bliver i stand til selvstændigt at fremlægge en kendt problemstilling.

Det

betyder, at eleven skal kunne fremlægge problemstillingen i et nogenlunde flydende sprog, uden at

alle detaljer nødvendigvis er korrekte, men med brug af relevante forbindere.

Eleverne skal kunne udtrykke sig skriftligt om en given problemstilling på et enkelt og sammenhængende dansk.

Eleverne skal kunne skrive enkle tekster, dvs. de må gerne udtrykke sig ved hjælp af mange hovedsætninger. Den grammatiske korrekthed har en vis vægt.

Eleverne skal kunne analysere og fortolke tekster af forskellige genrer.

Der skal være en bredde i tekstvalget. Teksterne analyseres og fortolkes, hvor dette er muligt.

Eleverne skal kunne anvende det erhvervede kendskab til dansk kultur, litteratur, historie og samfundsforhold i samtale på dansk og i arbejdet med de studerede emner.

I samtalen på dansk samt i det skriftlige arbejde anvendes viden og termer, således at de behandlede

emner relateres til ovenstående forhold.

Eleverne skal kunne perspektivere den erhvervede viden om danske kultur- og samfundsforhold

til andre kultur- og samfundsforhold.

Eleverne skal kunne perspektivere til danske forhold såvel som til andre relevante landes forhold.

Hvilke lande, der er relevante i denne sammenhæng, afhænger af flere faktorer, herunder bl.a. emnet, valgfag og elevgruppen.

Eleverne skal kunne benytte viden om, hvordan man lærer fremmedsprog i det daglige arbejde

For at give eleverne viden om, hvordan de mest effektivt lærer fremmedsprog, skal de trænes i forskellige sprogtilegnelsesstrategier som:

- hukommelsesstrategier, der fungerer som mentale link, så informationen lagres og lettere kan kaldes frem igen, fx ordforrådstræning
- kognitive strategier, der fungerer som en hjælp til at opfatte, analysere og praktisere sproget og dermed til at forme og revidere elevernes sproglige udvikling, fx læsestrategier, lyttestrategier, analysestrategier og samtalestrategier

- kompensationsstrategier, der fungerer som en hjælp til at overvinde begrænsninger i kommunikationen i form af mangelfuld grammatik og manglende ordforråd, fx anvendelse af gambitter, tøvemekanismer og strategiske omskrivninger

Eleverne skal kunne anvende et- og tosprogede ordbøger og en dansk grammatik.

Eleverne skal kunne anvende en tosproget ordbog, kende dens forkortelser samt overskue længere

opslag. Desuden skal de kunne benytte en etsproget ordbog fx til kontrolopslag. De skal kunne anvende en dansk grammatik, så de kan slå op i den og forstå dens terminologi og eksempler.

2.0 Indhold (viden og færdigheder)

- de grundlæggende principper for sprogets opbygning og anvendelse, både vedrørende samtalers

og teksters struktur og vedrørende den relevante syntaks og morfologi

Eksplicit grammatisk viden om sproget er underordnet anvendelsen af sproget, og centralt står de

grundlæggende principper inden for såvel morfologi som syntaks. Den grammatik, der inddrages,

skal være relevant for den konkrete anvendelse af sproget. Som det også ses af modellen i *Fremtidens Sprogfag* (Undervisningsministeriet 2003, s. 41), arbejdes der især i begyndelsen af forløbet med tekststruktur og samtaleopbygning, sådan at eleverne får redskaber til at overskue tekster og dialoger og gætte betydninger uden nødvendigvis at forstå detaljerne og især uden nødvendigvis at kende til samtlige regler for bøjning, orddannelse eller ordstilling. Senere i forløbet inddrages i det omfang, det er relevant, morfologiske, syntaktiske og pragmatiske regler med fokus på funktion i sproget snarere end på formel systematik og eksplicit grammatisk viden.

- *et alment ordforråd og en idiomatik til brug for mundtlig og skriftlig kommunikation med særligt*

fokus på de studerede emner.

Eleverne skal beherske et ordforråd og en idiomatik, der sætter dem i stand til at tale og skrive om

almene og kendte emner.

- *de grundlæggende elementer i dansk udtale og intonation, receptivt såvel som produktivt*

Der trænes udtale med særlig vægt på de lyde, der traditionelt volder problemer, fx bløde d'er og stød. Lyde trænes i sammenhæng, fx ved gentagelse i kor, og der lægges mere vægt på intonation og rytmegrupper end på udtale af enkeltlyde, idet det dog understreges, at alle dele er vigtige for forståelsen i samtalen. Der er imidlertid ikke tale om en systematisk gennemgang af udtaleregler. Træningen foregår ved lytteøvelser og gentagelser, så vidt muligt uden inddragelse af ortoepiske regler, så fokus kan ligge klart på lydsiden og ikke på forholdet mellem skriftbillede og lyd.

- *mundtlige og skriftlige litterære og ikke-litterære udtryksformer fra det 20. og det 21. århundrede*

fra Danmark

Der er dermed tale om et udvidet tekstbegreb, hvor alle kulturelle udtryk kan inddrages

- *historiske, kulturelle og interkulturelle forhold, der har relevans for de studerede emner*

Hvor det er relevant, sættes de studerede emner ind i en bredere dansk og evt. international kontekst. Det vil her være oplagt at trække på elevernes viden fra andre fag eller indgå i et tværfagligt samarbejde med andre fag om et konkret emne. Endelig kan samarbejde med unge fra andre lande være med til at give eleverne interkulturel kompetence, fx i form af bevidsthed om og åbenhed over for kulturelle forskelle, samt viden om deres historiske kontekst. Mange kulturforskelle hænger sammen med brugen af sproget: semantiske distinktioner i ordforrådet, sproglige handlemønstre og sammenhængen mellem indhold og form i tekster.

- *centrale samfundsmæssige forhold i Danmark*

Det drejer sig her om at give eleverne et bredt indblik i væsentlige sider af samfundsforholdene i Danmark, således at man i forbindelse med de læste emner inddrager viden om det

politiske liv, kulturpolitiske forhold, skole- og uddannelsesforhold og lignende.

Kapitel 3: Fælles for 4.-5. og 6.-7. sekundær

I følgende afsnit behandles generelle forhold vedr. tilrettelæggelsen af undervisningen, der er fælles for 4.-5. sekundær og 6.-7. sekundær. Behandlingen af emnet er naturligvis afhængigt af niveauet.

3.0 Metode

3.1 Didaktiske principper

Fagets discipliner skal opleves som en helhed.

Alle sproglige delkompetencer, som de beskrives i læreplanen, skal således indgå i arbejdet med

emnerne på en sådan måde, at de støtter den skriftlige og den mundtlige kommunikation.

Viden om sprog og sprogproduktion.

Med den nødvendige viden om sprog tænkes der på såvel pragmatisk som lingvistisk kompetence,

dog således at sammenhængende sprogbrug er vigtigere end sproglig præcision.

Det er altafgørende for elevernes evne til at udfolde sig og kommunikere på dansk, at de undervejs i

hele læringsprocessen opmuntres til aktivt at danne og afprøve egne hypoteser om sprogets opbygning.

Det er således vigtigt i planlægningen af undervisningen at tage højde for, at eleverne skal have mulighed for at formulere sig selvstændigt på dansk. Dette kræver både varierede arbejdsformer, jf. næste afsnit, og hyppig anvendelse af kommunikativt orienterede opgaver, og det forudsætter at læreren i sine rettelser skelner mellem væsentlige og ikke væsentlige fejl.

Lytte-, læse- og kommunikationsstrategier.

Eleverne skal trænes i forskellige sprog læringsstrategier og herunder i forskellige mundtlige og

skriftlige udtryksformer.

I forbindelse med træning af mundtlig kommunikation arbejdes der med:

1. Samtale, hvor eleverne erhverver sig viden om og forståelse af samtale grundlæggende struktur og enkle teknikker til at indlede samtalen, beholde ordet, give ordet videre, skifte emne, give feedback, konkludere samt afslutte.

2. Præsentation af forberedt emne/billede trænes ved hjælp af retoriske teknikker og bevidsthed

om fremstillingens enkeltelementer: indledning, kerne, argumentation, diskussion og konklusion.

I forbindelse med træning af skriftlig kommunikation arbejdes der med forskellige skriftlige discipliner, gående fra det enkle til det mere komplicerede: beskrivelser af dagligdags forhold, kreativ skrivning, redegørelser, samt analyse og fortolkning. Der arbejdes både procesorienteret og

produktorienteret med såvel mundtlig som skriftlig kommunikation.

Grammatik, tekstanalyse og fremmedsprogstilegnelse.

Viden om fremmedsprogstilegnelse og grammatik inddrages, efterhånden som der opstår behov

herfor, og undervisningen heri afstemmes efter elevernes sproglige niveau. Der fokuseres på sproglig opmærksomhed og bevidstgørelse i grammatikundervisningen, således at induktiv, inputorienteret grammatikundervisning prioriteres højt, og endelig arbejdes der med sproget ud fra et anvendelsesmæssigt perspektiv og med stadig progression: fra sproglige øer, dvs. uanalyserede udtryk og sætninger, hvis grammatik ikke forklares nærmere, fx *der er, jeg*

hedder, jeg ville gerne, til større og større forståelse for strukturen med hensyn til ord- og sætningsdannelse.

Det er vigtigt i hele forløbet at være opmærksom på at inddrage såvel mundtlige som skriftlige

grammatiske øvelser.

Grammatikundervisningen fortsættes og udvikles i forbindelse med emnelæsningen, og den strækker sig over hele forløbet.

I arbejdet med tekster lægges der vægt på en bevidst progression fra referat til analyse, fortolkning

og perspektivering. Det er vigtigt at understrege, at den læserorienterede litteraturlæsning, i modsætning til mestertolkningen, er særlig velegnet til fremmedsprogsundervisning. Den læserorienterede litteraturlæsning giver nemlig eleverne en langt mere aktiv rolle, hvilket tvinger dem til at bruge sproget. I 6.-7. klasse er målet ikke en systematisk, litterær analyse, men at eleverne læser og forholder sig kvalificeret til et fyldigt udvalg af dansk litteratur, og at de kan foretage en perspektivering af det læste i overensstemmelse med de faglige mål.

3.2 Arbejdsformer

Undervisningen tager naturligt udgangspunkt i et begynder-system, suppleret med materiale af forskellig art, såsom billeder, avisoverskrifter, korte videosekvenser og ubearbejdet materiale i tilknytning til begynderbogens tekststykker (fx enkle digte, sange og reklamer). Lige fra første

time vænnes eleverne til at høre talt dansk, og arbejdet med ordforråd og udtale vægtes højt. I den allerførste fase arbejdes med transparente ord, faste vendinger, sproglige øer og kun i ringe grad med grammatik.

Efterhånden som det indarbejdede ordforråd vokser, vil det, for at imødekomme et stigende kommunikationsbehov, være nødvendigt at inddrage elementer af den grundlæggende syntaks og

morfologi. Det vil i begynderfasen imidlertid være hensigtsmæssigt at fokusere på de dele af grammatikken, som er afgørende for udviklingen af den mundtlige udtryksfærdighed. Arbejdet med det egentlige begynderstof bør ikke vare for længe. Det anbefales derfor, at undervisningen

tilrettelægges således, at der bruges ca. 60 timer herpå. Det er dog ikke meningen, at man skal være færdig med den grundlæggende grammatik på de 60 timer.

Efter begynderfasen kan man i forbindelse med start på emnelæsning inddrage enkelte bearbejdede

og lette ubearbejdede tekster: foruden sange, digte, mindre eventyr og fabler også lette sagprosattekster, korte noveller, lettere av-materiale kombineret med tekster. Et sådant emneforløb vil senere blive suppleret, uddybet og viderebearbejdet vha. sværere tekstmaterialer.

Efter begynderundervisningen organiseres arbejdet hovedsageligt i emner, og de faglige mål integreres i dette arbejde. Således skal det ideelle emne afhængigt af niveau:

- inddrage såvel tekst som lyd og billede
- omfatte tekster fra flere genrer
- medtænke historiske og samfundsmæssige forhold
- kunne lægge op til samspil med andre fag
- integrere grammatikundervisningen, så eleverne oplever fagets discipliner som en helhed
- inddrage såvel skriftlighed som mundtlighed
- tage højde for, at både samtale- og præsentationskompetencen skal udvikles
- planlægges, så arbejdsformerne varieres

- indtænkes i eksamenssammenhæng

Hvis det ikke er muligt at finde lyd og billede med tilknytning til det konkrete emne, skal der arbejdes med lyd og billede i andre sammenhænge. Desuden er det vigtigt at understrege, at et emne ikke kan bestå af én tekst alene, da de faglige mål så ikke vil kunne opfyldes. Til gengæld kan én tekst indgå i flere emner.

At et emne er dynamisk betyder, at der arbejdes med det i flere omgange. Emnelæsningen afsluttes ved at arbejde overordnet med de emnerelevante gloser, fremdrage indholdet og perspektivere dette både for hver enkelt tekst og for emnet som helhed. Hvis emnet strækker sig over flere skoleår, er det vigtigt at lave delopsamlings.

Arbejdsformerne varieres, således at der veksles mellem høj og lav styring. Den høje styring vil

oftest være mest hensigtsmæssig i begyndelsen, hvorimod eleverne i den sidste halvdel af forløbet

skal beherske mere selvstændige og studierelevante arbejdsformer.

3.3. Lytteforståelse

Lytteforståelse er afgørende for mundtlig kommunikation. Derfor er det vigtigt, at eleverne fra begyndelsen vænnes til at høre det talte sprog.

Læreren bør fra begyndelsen tilstræbe at tale dansk i et naturligt taletempo.

Eleverne lærer hurtigt at forstå fx instruktioner og ros/ris på dansk, specielt hvis læreren gør udstrakt brug af transparente ord og støtter det talte gennem notater på tavlen og tonefald, gestik og

mimik. Man opnår herved at vænne eleverne til at høre dansk, men endnu vigtigere at vænne dem

til at gætte sig frem til betydningen af det talte, selvom de måske kun har fanget nogle få ord.

Herudover må lyd- og billedmedier indgå som en naturlig del af undervisningen, hvor eleverne stifter bekendtskab med forskellige former for autentisk talt dansk.

Brug af billedsekvenser har den store fordel, at det visuelle indtryk støtter forståelsen, samtidig med

at der automatisk finder en kulturformidling sted.

For at eleverne kan udvikle hensigtsmæssige lyttestrategier, skal de kende formålet med lytningen.

De skal kunne gengive hovedindholdet, forstå specifikke oplysninger og kunne gøre rede for den/de

talendes synspunkter.

Man kan forberede en lytteforståelsesøvelse med indledende øvelser, hvor andre færdigheder også

kan trænes. Man kan arbejde med nyttigt ordforråd i relation til emnet, man kan læse en tekst som

knytter an til øvelsen eller se på billedmateriale, som introducerer emnet. På denne måde sker der en

integration i træningen af færdighederne.

Eleverne kan demonstrere deres lytteforståelse gennem referat/resumé på dansk eller dansk, besvarelse af spørgsmål mundtligt eller skriftligt, samtale om emnet gennem inddragelse af indholdet i behandlingen af et emne mundtligt eller skriftligt eller ved løsning af multiple choice opgaver, evt. suppleret med billedmateriale.

3.4 Samtalefærdighed, herunder arbejde med ordforråd

I samtalefærdighed ligger fokus på interaktionen mellem de samtalende, og samtalen er delvis uforudsigelig.

Vigtige elementer er pragmatik, kommunikative strategier og elevens evne til at forholde sig til almindelige, dagligdags emner. Samtalefærdigheden er således både produktiv og receptiv.

For at give eleverne mulighed for at bruge sproget, er det vigtigt at være opmærksom på, at klasseundervisning

kan være bremsende for sprogproduktionen, idet der er mange om at få del i taletiden.

Derfor vil hyppig brug af par- og gruppearbejde være hensigtsmæssig i udviklingen af elevernes

samtalefærdighed.

At arbejde med samtalefærdighed i et begynderprog er en langsom proces, der kræver en energisk

indsats, tålmodighed og realistiske forventninger. Dette betyder imidlertid ikke, at man ikke kan

stille krav til eleverne. Tværtimod er det vigtigt, at man hele tiden udfordrer eleverne og giver dem

lidt mere, end de egentlig er i stand til umiddelbart at forstå.

I starten vil samtalen typisk bestå af mini-dialoger med udgangspunkt i konkrete og enkle kommunikative situationer, eksempelvis præsentationer og samtaler med udgangspunkt i billeder og dagligdags emner, sådan som de dukker op i begynderet. Det er ligeledes vigtigt fra starten at få opbygget et 'minisprog' eller 'klassesprog', så eleverne får

en fornemmelse af, at de kan udtrykke sig på dansk. Eleverne skal hurtigt lære nyttige udtryk til at

kommunikere i klasserummet. Desuden skal eleverne arbejde aktivt med et centralt ordforråd og

basale grammatiske konstruktioner bygget op omkring dagligdags situationer. Arbejdet med ordforrådet fortsættes efter den deciderede begynderundervisning. For at lære, huske

og kunne anvende nye ord og vendinger, skal eleverne høre, se, bearbejde og anvende dem mange

gange. Det kræver stor variation i både receptiv og produktiv bearbejdning af ordforrådet, idet ordene bedst huskes, hvis eleverne træffer dem igen og igen i forskellige sammenhænge, som helst

skal have et autentisk, kommunikativt præg, så eleverne får opfattelsen af, at sproget kan bruges til

noget, der er relevant for dem nu eller i kommende situationer i privatliv, samfunds- og arbejdsliv.

Nye ord læres bedst gennem et autentisk sprogligt input af passende sværhedsgrad på de forskellige

trin, fx tekster, lytteøvelser og gerne videoklip, fordi billedet understøtter forståelsen. Det sproglige

input skal være så svært, at det indeholder en del nye ord, men så let, at der også er mange genkendelige ord.

Da der arbejdes emneorienteret i undervisningen, er det nærliggende at arbejde med ordforråd for at

lette hukommelsesarbejdet for eleverne. Der kan laves ordlister både til det overordnede emne og de

enkelte tekster, og ordene kan samles i semantiske felter inden for bestemte områder og anskueliggøres ved hjælp af mindmaps. Ligeledes kan eleverne trænes i at sammenstille beslægtede ord fx på grundlag af afledning, sammensætning, syn- og antonymi etc.

Det er vigtigt, at eleverne også får lejlighed til selv at anvende ordene, helst i autentiske situationer, fx i mundtlige situationer, der ligner dem, hvori det sproglige input blev givet, det være sig små simulationer, dialoger, længere samtaler, forespørgsler, diskussioner, rollespil etc. Gradvist kan samtalerne udvides til at have flere deltagere og emnetilgangen til at blive mere kompleks. Eleverne skal træne at tage ordet i en samtale, bruge gambitter, vise enighed og uenighed, afvise argumentation eller modargumentere samt konkludere. Til trods for et bevidst arbejde med opbygning af et ordforråd kan det ikke undgås, at mangelen på gloser vil være en hæmsko for den sproglige udfoldelse, og det er derfor vigtigt at lære eleverne forskellige kommunikationsstrategier, fx ved at lære dem at benytte synonymer, antonymer, definitioner, overbegreber og parafraseringer. Elevernes stolthed over deres voksende ordforråd og dermed deres motivation for videre arbejde med sproget kan styrkes ved af og til at lade dem gøre status og reflektere over, hvilke emner de nu er i stand til at læse om, føre en dialog om og hvilke kommunikationssituationer, de kan mestre på dansk.

3.5 Læseforståelse

Både for at styrke den sproglige indlæring med hensyn til syntaks og ordforråd og for at opbygge en viden om det danske sprog og om dansk kultur i bred forstand er det vigtigt, at eleverne bliver gode læsere, og for at blive det, må lysten til at læse være til stede. Tekstvalget må derfor kunne engagere eleverne, ligesom det er vigtigt, at eleverne lærer at benytte sig af forskellige læsestrategier alt efter formålet med tekstlæsningen. Læreren må derfor med jævne mellemrum instruere eleverne i læsestrategier og læsemåder og forud for behandlingen af en tekst gøre opmærksom på, hvad formålet med tekstlæsningen er, så eleverne kan hjælpes til at vælge en hensigtsmæssig læsemåde. *Intensiv læsning* er en læsemåde, hvor der lægges vægt på detailforståelse af en tekst eller udvalgte afsnit. Denne læseform indebærer omhyggelige ordbogsopslag og noter til centrale punkter og vigtige detaljer. *Ekstensiv læsning* er en hurtig gennemlæsning uden væsentlig brug af ordbog med henblik på at skabe en global forståelse, hvor målet er at danne sig et overblik over tekstens hovedindhold. Der fokuseres på overskrifter, billeder, grafiske fremstillinger og andet, der kan støtte forståelsen af teksten.

Denne form for læsning er specielt nyttig i forbindelse med gennemlæsning af tidligere læst materiale og ved indsamling af materiale i forbindelse med belysning af et større emne, fx projektarbejde, eller den kan benyttes til dele af en tekst. To måder at læse ekstensivt på er skimming og scanning. Skimming er en orienterende læsning, hvor man danner sig et overblik over teksten. Ved en scanning søger man derimod efter konkrete oplysninger. Begge måder

bør trænes i undervisningen med indtænkning af progression. I starten kan det foregå ved læsning af avisoverskrifter med transparente ord, og senere kan det være hele tekster.

3.6 Mundtlig redegørelse

For at vænne eleverne til at have ordet i længere tid ad gangen og træne dem i at bruge alle tænkelige hjælpemidler, når de skal formidle et mundtligt budskab, er det vigtigt allerede på et tidligt tidspunkt at vænne eleverne til at holde små oplæg for hinanden.

Arbejdet med ordforrådet vil her være koncentreret om det ordforråd, der knytter sig til den tematik

eller det emne, eleverne arbejder med, men også om de forskellige forbindere, eleverne skal bruge

for at få sammenhæng i deres fremstilling, fx overgangs- og årsagsmarkører.

En øvelse, de kan klare på et tidligt tidspunkt i forløbet, er at fremlægge et resumé af et emne bearbejdet i fællesskab eller at præsentere et billede. Det skal gøres klart, at det er vigtigt at anvende et enkelt og præcist sprog og fremlægge stoffet med en klar struktur - gerne støttet af notater på tavlen eller ved brug af OHP eller et elektronisk præsentationsprogram. Fordelen ved at vænne eleverne til at fremlægge et område kendt af alle er dels, at eleven, der skal fremlægge, kan koncentrere sig om fremlæggelsesmåden, og dels, at tilhørerne er inde i emnet og ordforrådet.

Efterhånden som den mundtlige udtryksfærdighed udbygges, øges kravene til fremlæggelsen både

med hensyn til indhold og fremlæggelsesform. Hvad angår indholdet, skal eleverne nå frem til at

kunne fremlægge et selvstuderet stof af større eller mindre omfang fx i forbindelse med fremlæggelse af mindre par- eller gruppearbejde, projektarbejde og eksamen.

3.7 Skrivefærdighed

Arbejdet med den skriftlige dimension skal både fungere som støtte til undervisningen generelt og

som selvstændig disciplin, således at eleverne lærer at udtrykke sig om en given problemstilling på

et klart og nogenlunde flydende dansk.

De skriftlige opgaver bør i vid udstrækning have tilknytning til emnelæsningen, både hvad angår

ordforrådet, det grammatiske og det indholdsmæssige aspekt.

Der anvendes forskellige opgavetyper, rettemetoder og arbejdsformer, herunder procesorienteret

skrivning. Ud over at være en øvelse i at skrive dansk kan skriftlige opgaver således fungere som

en afrunding af et emnelæsningsarbejde, som eleverne kan bruge som baggrund for deres repetition

af emnet i forbindelse med eksamen.

I begyndelsen kan det skriftlige arbejde bestå af små dictogloss-øvelser, der resumerer læseteksternes indhold og dermed træner både elevernes ordforråd og forståelse af sætningsopbygning. Senere udvides med grammatiske øvelser af forskellig art, fx resumeer, billedbeskrivelser og forskellige kreative øvelser. Hvis den tekst, eleverne læser, egner sig til det, kan man lade eleverne digte videre på historien, digte slutningen på historien eller lave en parallel historie.

Den frie skriftlige udtryksfærdighed bygges gradvist op. For at undgå fejl kan man understrege over

for eleverne, at de ikke skal skrive lange, komplicerede perioder, og at sætningskløvnings-

-

knuder skal undgås. Det er derfor vigtigt at lære eleverne at forenkle typisk danske vendinger som

‘det, jeg mener, er, at’ til ‘Jeg mener, at’ og ‘det var en rød bil, jeg troede, han ville have’ til ‘jeg

troede, at han ville have en rød bil.’

Arbejdet med den skriftlige kommunikation bør veksle mellem procesorienteret og produktorienteret tilgang. Hovedprincippet i processkrivning er, at eleverne skriver en tekst igennem flere gange og for hver gang udvider og forbedrer den, indholdsmæssigt såvel som sprogligt. Arbejdet bør hovedsageligt foregå i undervisningstiden, så læreren kan fungere som vejleder. Eleverne kan også fungere som vejledere for hinanden og på denne måde udvikle deres sproglige bevidsthed. De lærer at bedømme og forbedre andres og egne udkast, lytte til kritik og indarbejde brugbare forslag i egne udkast.

Det er vigtigt at bruge tid på en grundig gennemgang af besvarelsene. For at eleverne kan få udbytte af rettearbejdet, er det væsentligt, at de selv deltager aktivt i det. I almindelighed bør læreren derfor ikke skrive den rigtige løsning på elevens besvarelse, men henvise til paragraffer og grammatik eller rettenøgle.

Det kan også være en god idé at samle elevernes almindeligst forekommende fejl på retteark og

gennemgå dem i klassen, inden eleverne går i gang med deres individuelle rettelser. Eleverne kan

aflevere deres besvarelse til fornyet retning.

Træning af den skriftlige eksamensopgave i den sidste halvdel af forløbet kan til at begynde med

foregå procesorienteret, men det er vigtigt, at eleverne får lejlighed til også at arbejde produktorienteret med denne opgavetype.

Der arbejdes sideløbende med stigende krav til præcision i den frie skriftlige fremstilling i almindelighed.

.

3.8 Lektielæsning

Lige så vigtigt som det er at engagere eleverne i undervisningen, lige så vigtigt er det at engagere

dem i lektielæsningen. Derfor må lektierne på samme måde som undervisningen planlægges nøje,

således at de er varierede, motiverede og motiverende. Lektier kan være læsarbejde og skriftlige

opgaver, men kan også være forberedelse til fx mundtligt ordforrådsarbejde, lytteøvelser eller mundtlige billedpræsentationer. De daglige lektier skal være overskuelige på en sådan måde, at eleverne både er klar over, hvad de skal gøre derhjemme, og så de ved, hvad formålet med lektien er, herunder hvad de skal lære, og hvad de skal bruge lektien til i de følgende lektioner.

3.9 IT

I arbejdet med såvel den skriftlige som den mundtlige sprogfærdighed er it et nyttigt hjælpemiddel,

som er særdeles velegnet til undervisningsdifferentiering, og som indeholder et stort læringspotentiale.

Korrektionsfaciliteterne i tekstbehandlingsprogrammer er velegnede til fx processkrivning og individuelle skriftlige opgaver. Eleverne har mulighed for at rette, skrive til og forbedre, og læreren har mulighed for gennem elektronisk retning at give individuel vejledende respons. Konferencesystemer kan bruges til grammatisk diskussion eleverne indbyrdes og læreren og eleverne imellem.

Til udvikling af den skriftlige kompetence kan anvendes elektronisk kommunikation: synkron kommunikation, såsom chat, eller asynkron kommunikation, såsom e-mail, konferenceindlæg og

internetfora. Synkron og asynkron kommunikation kan anvendes til autentisk kommunikation med

klasser fra såvel andre danske gymnasier som med klasser fra andre lande, hvor der undervises i

dansk. Chat ligger meget tæt op ad den mundtlige kommunikation, samtidig med at det sproglige

udtryk fastholdes på skrift. På internettets søgemaskiner kan man desuden søge på ords frekvens og

på faste vendinger, fx med præpositioner.

Når internettet bruges til informationssøgning skal man sikre sig, at eleverne kan anvende relevante

søgeteknikker og kildekritisk analyse. Ud over informationssøgning egner internettet sig også til

træning af lyttefærdighed, da der findes mange anvendelige web-steder med digitale radiostationer

og lydfiler.

Til arbejdet med ordforråd og grammatik anbefales både netbaserede interaktive øvelser og træningsprogrammer på cd-rom. Øvelser med grundig vejledende forståelsesbaseret feedback har størst læringseffekt og bør prioriteres frem for behavioristiske drills (traditionelle indsætningsøvelser).

En større sproglig bevidsthed kan opnås ved, at eleverne selv udformer interaktive, grammatiske

øvelser med vejledende grammatisk feedback. Programmer til brug for udformning af sådanne

øvelser findes gratis på internettet.

Udformning af elektronisk præsentation eller hjemmesider, som viser elevernes egne arbejder, virker kreativt motiverende på eleverne og er samtidig med til at træne præsentation af emner.

4. Evaluering

4.1. - 4.-5. sekundær

Som nævnt i læreplanen punkt 4.1 skal de skriftlige prøver, der danner grundlag for B-karaktererne,

afspejle den daglige undervisnings indhold og metodik

4.2. - 6.-7. sekundær

Skriftlig eksamen.

Den skriftlige prøve udarbejdes efter reglerne herom samt læreplanens mål (se kapitel 2, *1.2 Fagspecifikke mål*). Der lægges vægt på, at eksaminanden på dansk kan forstå, fortolke og kommunikere et personligt indlæg samt på, at eksaminanden kan inddrage relevante elementer af dansk kultur, litteratur og historie i sin besvarelse.

Mundtlig eksamen

Den mundtlige prøve udarbejdes efter reglerne herom samt læreplanens mål (se kapitel 2, *1.2 Fagspecifikke mål*). Der lægges vægt på eksaminandens samtalefærdighed på dansk samt på, at eksaminanden kan inddrage relevante elementer af dansk kultur, litteratur og historie i sin besvarelse.